

บทที่ 5

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง และประมาณการศักยภาพการส่งออกมันสำปะหลังจากไทยไปจีน

5.1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทย

5.1.1 การผลิต

จากรายงานสถานการณ์และแนวโน้มสินค้าเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มันสำปะหลังมีเนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ มีแนวโน้มลดลงในช่วงปี 2551-2555 เนื่องจากภัยแล้งและการระบาดของเพลี้ยแป้ง ส่งผลให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อยโรงงานเพิ่มขึ้น เพื่อตัดวงจรเพลี้ยแป้ง ในขณะที่ความต้องการใช้มันสำปะหลังในประเทศมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน เนื่องจากมันสำปะหลังมีราคาสูงขึ้น ผู้บริโภคจึงใช้วัตถุดิบชนิดอื่นทดแทน เช่น การใช้กากมันสำปะหลังทดแทนสำหรับอาหารสัตว์ การใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนสำหรับอุตสาหกรรมสารให้ความหวาน ถึงแม้ว่าจะมีความต้องการใช้มันสำปะหลังในอุตสาหกรรมเอทานอลเพิ่มขึ้น แต่อุตสาหกรรมการผลิตเอทานอลมีการขยายตัวไม่มากนัก เนื่องจากการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังมีต้นทุนการผลิตสูง จึงไม่สามารถแข่งขันกับการผลิตเอทานอลจากกากน้ำตาลได้ อย่างไรก็ตามสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้คาดการณ์ว่าในปี 2556 ประเทศไทยจะมีเนื้อที่เก็บเกี่ยวลดลงประมาณร้อยละ 0.08 แต่ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.57 และ 3.87 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.1) เนื่องจากมีฝนตกเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง และการระบาดของเพลี้ยแป้งไม่รุนแรง รวมทั้งเกษตรกรมีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร [1], 2556)

ตารางที่ 5.1 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของไทย ปี 2551-2556

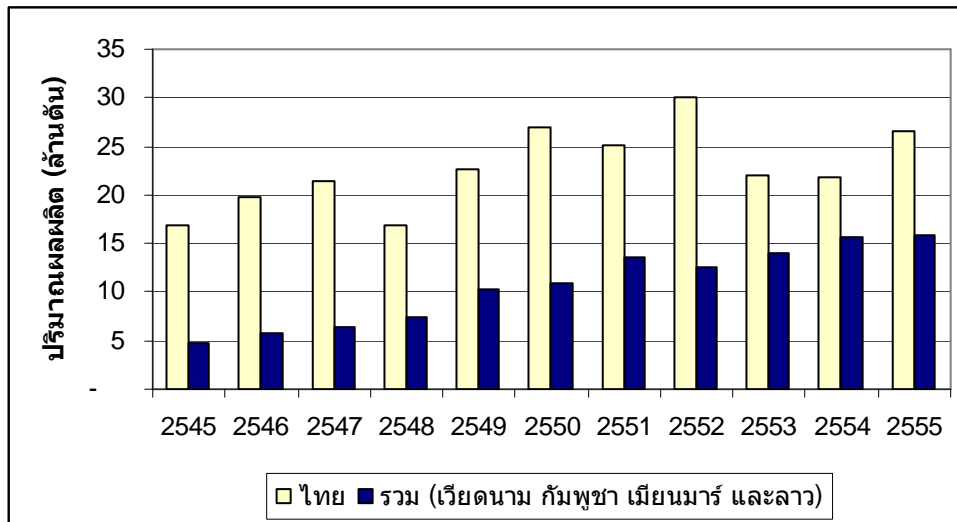
รายการ	2551	2552	2553	2554	2555	2556*
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ล้านไร่)	7.40	8.29	7.41	7.10	7.91	7.91
ผลผลิต (ล้านตัน)	25.16	30.09	22.01	21.91	26.60	27.55
ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)	3.40	3.63	2.97	3.09	3.36	3.49

หมายเหตุ : *ประมาณการ ณ กันยายน 2555

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร [1], 2556

ในปี 2556 ในภูมิภาคอาเซียนจะสามารถผลิตมันสำปะหลังได้ 76.7 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 30 ของโลก และผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้น ประเทศที่เริ่มมีการขยายเนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศกัมพูชา และเมียนมาร์ โดยเฉพาะกัมพูชา ขยายเนื้อที่เพาะปลูกในปี 2554 ถึงร้อยละ 88 เนื่องจากราคาขายในประเทศอยู่ในเกณฑ์ดีและให้ผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น ส่วนประเทศเวียดนาม แม้ว่าจะไม่ขยายเนื้อที่เพาะปลูก แต่มีการปรับปรุงพันธุ์เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ทำให้ปี 2554 มีผลผลิตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 12 และสามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้นอีก 1 ล้านตัน ส่งผลให้ประเทศเวียดนามสามารถส่งออกมันเส้นไปยังตลาดจีนได้เพิ่มขึ้น จึงเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย ดังนั้นการขยายการผลิตของประเทศเวียดนามและกัมพูชา อาจส่งผลให้ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการค้าในตลาดโลกลดลง และอาจส่งผลกระทบต่อราคาเกษตรกรรายได้ของประเทศไทย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร [4], 2556)

ปัจจุบันทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียนสามารถผลิตมันสำปะหลังได้เพียงพอต่อความต้องการใช้ โดยมีผลผลิตรวมกันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ภาพที่ 5.1) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้บริโภคโดยตรง รองลงมา คือ ใช้ในอุตสาหกรรม และใช้เป็นอาหารสัตว์ ตามลำดับ การส่งออกมันสำปะหลังของกลุ่มประเทศอาเซียนจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นรวมทั้งคู่แข่งของไทยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศลาว เมียนมาร์ เวียดนาม และกัมพูชา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร [4], 2556)

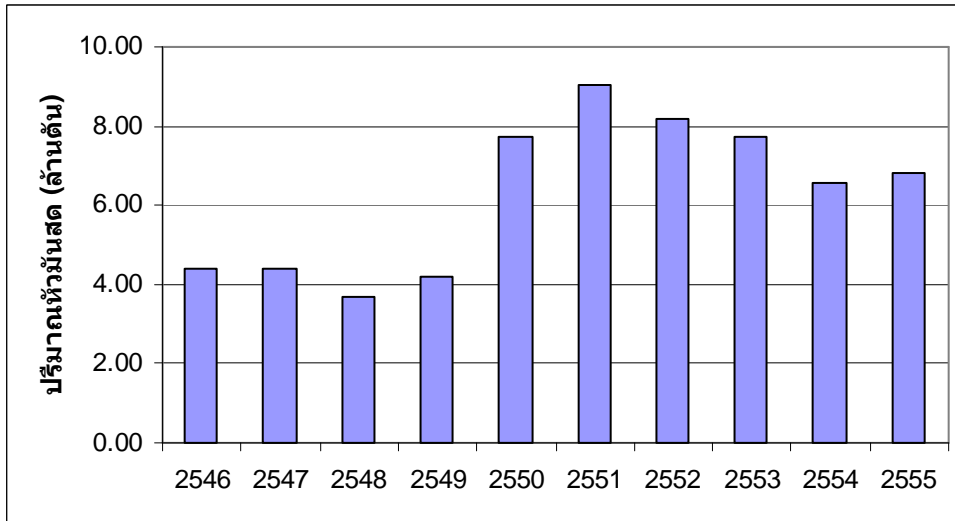

ภาพที่ 5.1 ผลผลิตมันสำปะหลังของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนที่สำคัญ ปี 2545-2555
ที่มา: องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO, 2012)

5.1.2 การตลาด

(1) การใช้ในประเทศ

ผลผลิตมันสำปะหลังเข้าสู่กระบวนการแปรรูปทั้งหมดโดยแปรรูปเป็นมันเส้นมันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง และเอทานอล เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ อาหารสัตว์ อาหารสารให้ความหวาน ผงชูรส กระดาษ สิ่งทอ ในปี 2555 ปริมาณการใช้ภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ 25 ที่เหลือร้อยละ 75 ส่งออก ในช่วงปี 2551-2555 ความต้องการใช้มันสำปะหลังในประเทศลดลงร้อยละ 6.48 ต่อปี (ภาพที่ 5.2) เนื่องจากผลผลิตมันสำปะหลังลดลง ประกอบกับราคามันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้น ทำให้ความต้องการใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ลดลง โดยหันไปใช้กากมันสำปะหลังทดแทน ส่วนแป้งมันสำปะหลังมีการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนในอุตสาหกรรมสารให้ความหวาน สำหรับความต้องการใช้เพื่อผลิตเอทานอลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปี 2555 ผลผลิตมันสำปะหลังที่เพิ่มขึ้น ทำให้ผลิตเอทานอลมันสำปะหลังเพื่อใช้ในประเทศและส่งออกเพิ่มขึ้นตามไปด้วยด้านเอทานอลมีโรงงานที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบ 6 โรง การผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังขยายตัวไม่มากนัก เนื่องจากการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังมีต้นทุนสูงไม่สามารถแข่งขันกับการผลิตเอทานอลจากกากน้ำตาลได้ โดยในปี 2556 คาดว่าความต้องการใช้ในประเทศจะเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาเนื่องจากผลิตเอทานอลมันสำปะหลังสามารถใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้หลากหลาย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร [1], 2556)

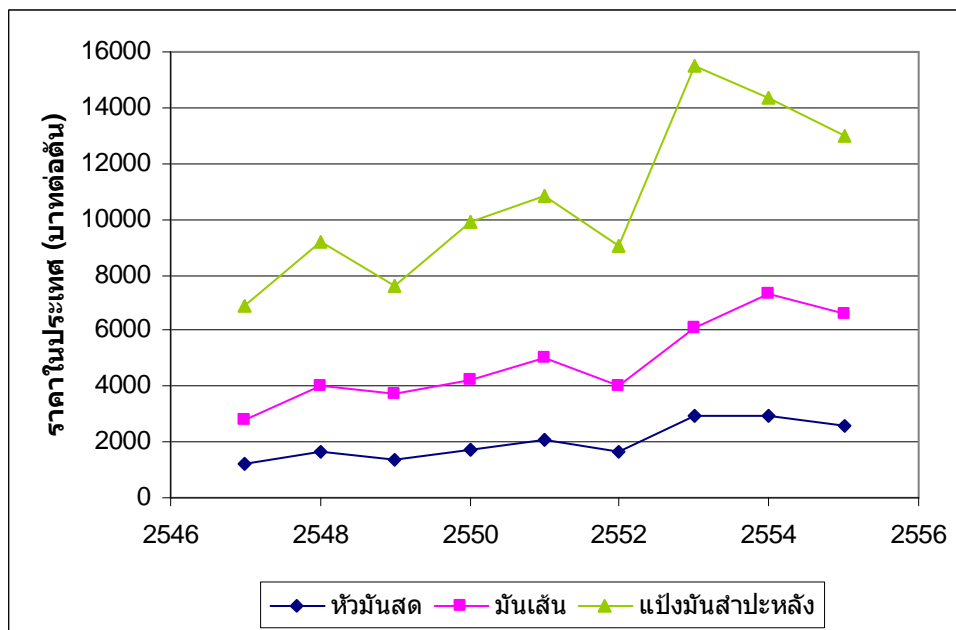

ภาพที่ 5.2 ปริมาณการใช้หัวมันสำปะหลังสดในประเทศไทย ปี 2546-2555

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร [2], 2555

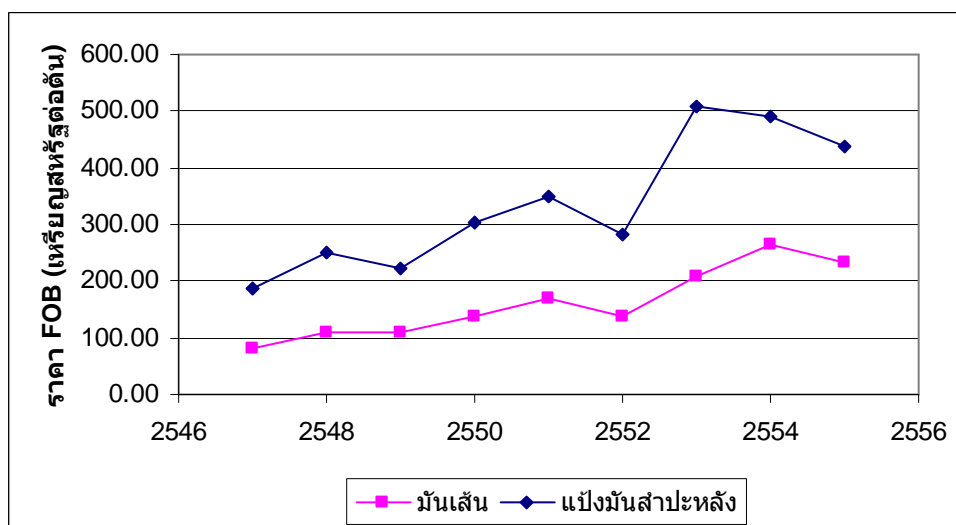
(2) ราคาราคาไขมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ในตลาดระดับต่างๆ

ราคาซื้อขายมันสำปะหลังสด (หัวมันสด) ภายในประเทศถูกกำหนดจากความต้องการใช้มันสำปะหลังในอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นพื้นฐานที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมมันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมัน ทั้งสำหรับการบริโภคและการใช้ของอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องต่างๆ ภายในประเทศ ตลอดจนการส่งออกในเชิงพาณิชย์ โดยการเคลื่อนไหวของราคามันสำปะหลังในตลาดจริงจะถูกกำหนดจากความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศและความต้องการเพื่อการส่งออก โดยราคาส่งออก (FOB) ของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจะมีอิทธิพลในการกำหนดราคารับซื้อหัวมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศ เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่มีการส่งออกในสัดส่วนที่มากกว่าใช้หรือบริโภคภายในประเทศ ซึ่งจะส่งผ่านไปกำหนดราคาในตลาดระดับต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการค้าเกษตรล่วงหน้า, 2554) โดยการเปลี่ยนแปลงราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยในประเทศและราคาส่งออกมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องมาจากความต้องการใช้มันสำปะหลังทั้งในและต่างประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้น (ภาพที่ 5.3 และ 5.4)

ภาพที่ 5.3 ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศ ปี 2547-2555

ที่มา: ศูนย์พัฒนาความรู้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2556

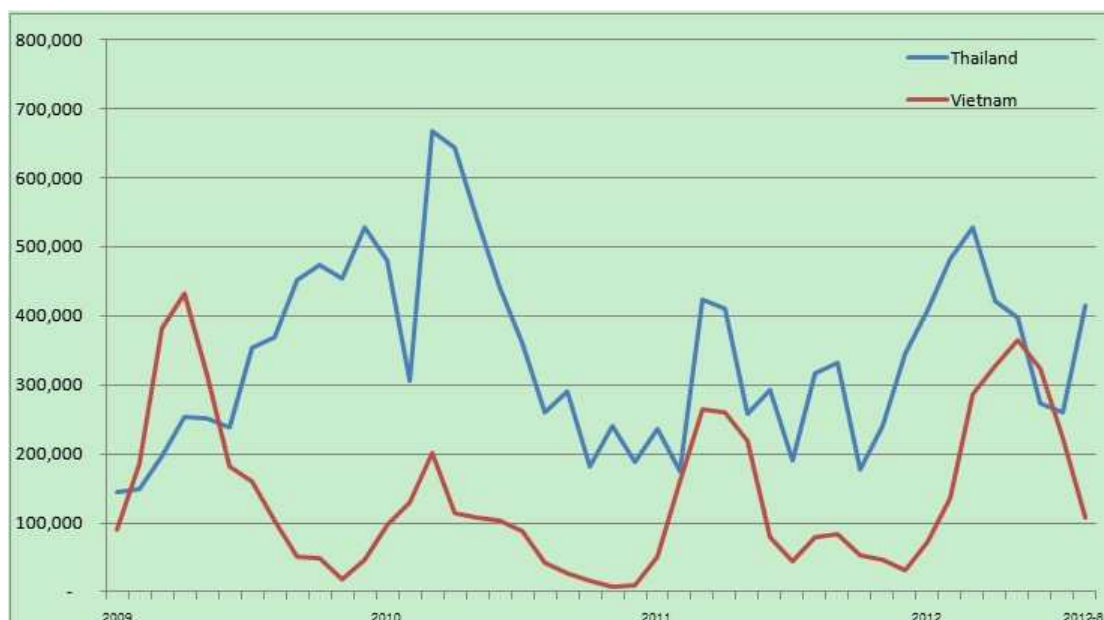
ภาพที่ 5.4 ราคาส่งออก (FOB) ของมันเส้นและแป้งมันสำปะหลังของไทย ปี 2547-2555

ที่มา: ศูนย์พัฒนาความรู้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2556

(3) การส่งออก

มันสำปะหลังซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ประเทศไทยสามารถผลิตหัวมันสดได้ประมาณปีละ 26-27 ล้านตัน แต่มีความต้องการใช้มันสำปะหลัง (หัวมันสด) ในประเทศเพียงปีละไม่เกิน 10 ล้านตันเท่านั้นมีมันสำปะหลังส่วนเกินอีกประมาณ 16-17 ล้านตันต่อปี ที่สามารถส่งออกและนำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก โดยไทยสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังได้หลายรูปแบบ เช่น มันเส้น มันอัดเม็ดแป้งมันสำปะหลังทั้งในรูปของแป้งดิบและแป้งแปรรูป เป็นต้น ในปัจจุบันไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีส่วนแบ่งตลาดสูงถึงร้อยละ 64 ส่วนในตลาด ASEAN นั้นไทยก็สามารถครองอันดับ 1 ในการส่งออกมาเป็นเวลานานกว่า 10 ปี (ศูนย์การศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย

หอการค้าไทย, 2555) ส่วนตลาดการส่งออกมันสำปะหลังจากไทยไปจีน มีประเทศคู่แข่งคือ เวียดนาม โดยสถิติการนำเข้ามันเส้นของจีนจากไทยเปรียบเทียบกับเวียดนาม โดยแนวโน้มการนำเข้ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน ยกเว้นในปี 2552 ที่จีนมีการนำเข้ามันเส้นจากเวียดนามมากกว่าไทย (ภาพที่ 5.5) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก แต่ในอนาคตโอกาสในการส่งออกมันเส้นไปจีน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ภาพที่ 5.5 ปริมาณการนำเข้ามันเส้นของประเทศจีนจากประเทศไทยและเวียดนาม ปี 2551-2555

ที่มา : Tapioca online [3], 2555

5.2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของจีน

5.2.1 ความต้องการมันสำปะหลังของจีนในอนาคต

ประเทศจีนสามารถผลิตมันเส้นได้จำนวนน้อย และลานมันของประเทศจีนมีไม่กี่แห่ง หัวมันส่วนใหญ่โรงงานผลิตแปงจะเป็นผู้รับซื้อ ทางภาคใต้ของประเทศจีนจึงจำเป็นต้องนำเข้ามันเส้นจากต่างประเทศเพื่อผลิตแอลกอฮอล์ โดยตลอด 5 ปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมผลิตเอทานอลในจีนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันรัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญกับพืชที่สามารถนำไปใช้เป็นพลังงานได้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้จีนมีความต้องการมันสำปะหลังจากไทยมากขึ้น โดยมีเป้าหมายคือการนำไปผลิตเป็นเอทานอลเพื่อใช้ในด้านพลังงานตามภาวะเศรษฐกิจของจีนที่ขยายตัว (สำนักงานพาณิชย์ ณ กรุงปักกิ่ง, 2552)

อย่างไรก็ตามรัฐบาลจีนยังให้ความสำคัญในเรื่องการผลิตพลังงานแบบ bioenergy และตั้งเป้าจะลดการนำเข้าน้ำมันลงร้อยละ 30 ภายในปี 2593 ทั้งนี้รัฐบาลจีนตั้งเป้าให้มีการผลิตเอทานอลเพิ่มสูงขึ้นถึง 2 ล้านตันภายในปี 2553 และ 10 ล้านตันภายในปี 2563 และสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีการตั้ง bioenergy research center แห่งแรกขึ้นที่ Nanning, Guangxi โดยเฉพาะในพื้นที่ Beihai, Guangxi ที่มีโรงงานผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง ดำเนินการโดยบริษัทลูกของ China Oil and Food Corporation (COFCO) ผลิตเอทานอลได้ 200,000 ตัน และผลิตเอทานอลจากวัตถุดิบประเภทเซลลูโลสได้ 50,000 ตันต่อปี โดยผลิตจากมันสำปะหลัง 1.5 ล้านตัน จึงคาดการณ์ได้ว่าความต้องการมันสำปะหลังของจีนจะยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานพาณิชย์ ณ กรุงปักกิ่ง, 2552)

จากข้อมูลการสำรวจความต้องการน้ำมันสำปะหลังในประเทศจีน จะเห็นได้ว่าจีนมีแนวโน้มความต้องการผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้น เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร อาหารสัตว์ สิ่งทอ กระดาษ และ อุตสาหกรรมการผลิตเอทานอลจากน้ำมันสำปะหลัง เนื่องจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจีนจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจเอเชีย อีกทั้งมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของจีนผ่านการบริโภคภายในประเทศอีกด้วย จีนยังมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานทดแทนประจำปี 2554-2559 โดยจีนกำหนดให้มันสำปะหลังเป็นสินค้าสำคัญในแผนและเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญอันดับแรก เนื่องจากมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเอทานอล และผลจากการที่รัฐบาลจีนประกาศปรับโครงสร้างราคาพลังงาน เพื่อให้ราคาขายใกล้เคียงกับราคาต้นทุน ทั้งราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซธรรมชาติเหลวสำหรับรถยนต์ (NGV) และก๊าซหุงต้ม (LPG) ทำให้ความต้องการใช้มันสำปะหลังเพื่อนำไปผลิตเป็นพลังงานทดแทนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจีนมีผลผลิตมันสำปะหลังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศ ดังนั้นจีนจึงต้องนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากต่างประเทศ และประเทศไทยเป็นประเทศคู่ค้า และเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่ให้กับจีน รองลงมาคือ เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งไทยมีมูลค่าส่วนแบ่งทางการตลาดในจีนถึง 68.9% ของมูลค่าการนำเข้ามันสำปะหลังทั้งหมดของจีน (ศูนย์การศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2556)

ความต้องการมันสำปะหลังในประเทศจีนสามารถสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 5.2 จีนมีความต้องการใช้แป้งมันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลังดัดแปรในปริมาณ 1.5 และ 0.5 ล้านตันต่อปี ตามลำดับ สำหรับเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร สารให้ความหวาน ผงชูรสและกรดกลูตามิก สิ่งทอ และกระดาษ โดยสามารถผลิตแป้งมันสำปะหลังได้เองในประเทศ 8 แสนกว่าตัน และนำเข้าจากต่างประเทศมากกว่า 8 แสนตัน ในขณะที่มีความต้องการนำเข้าแป้งดัดแปรประเภทต่างๆ 2 แสนกว่าตันต่อปี โดยแป้งมันสำปะหลังดัดแปรมีต้นทุนต่ำและคุณภาพดี จึงเป็นสินค้าที่มีศักยภาพมากที่สุดในตลาดจีน

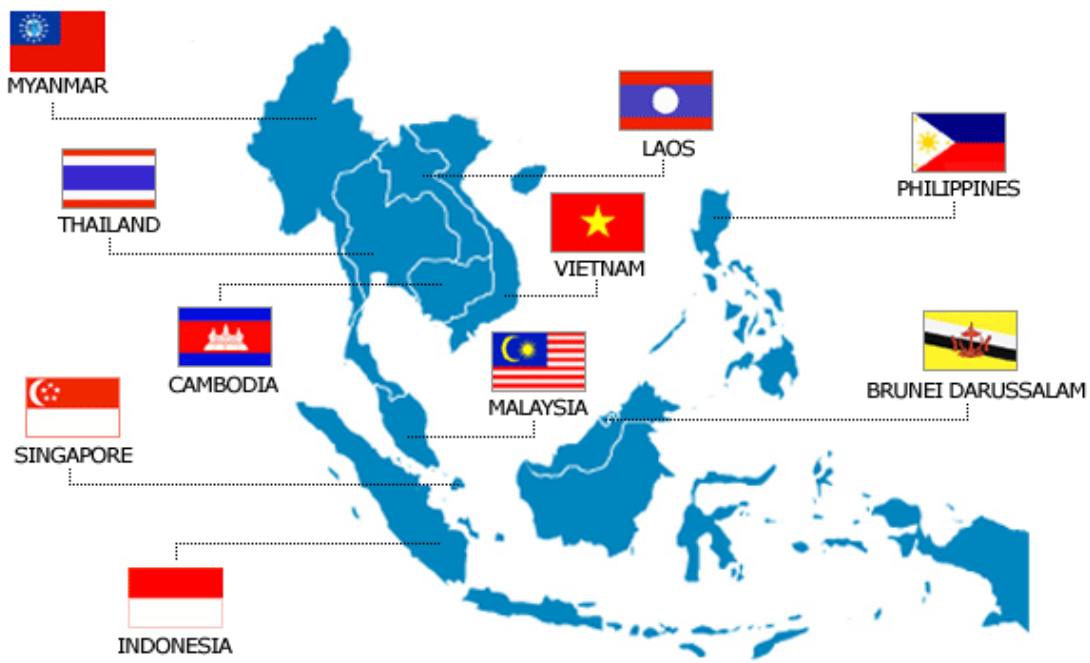
จีนมีความต้องการผลิตอาหารสัตว์ปีละ 150 ล้านตัน โดยใช้วัตถุดิบประเภทแป้งประมาณ 60 ล้านตันต่อปี ซึ่งเป็นโอกาสของน้ำมันสำปะหลังที่จะแทรกเข้าไปในตลาดเดิมของข้าวโพดได้ โดยสามารถใช้มันเส้นทดแทนได้ประมาณ 15 ล้านตันต่อปี จีนมีความต้องการใช้มันเส้นประมาณ 262,500 ตันต่อปี สำหรับการผลิตกรดซิตริกซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังที่มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุดของจีน นอกจากนี้การพัฒนาอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์และเชื้อเพลิงเอทานอลภายในประเทศ ทำให้ความต้องการมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีความต้องการนำเข้ามันเส้นเพิ่มขึ้น จีนจึงมีความต้องการนำเข้ามันเส้นจากต่างประเทศโดยรวม 6-7 ล้านตันต่อปี และมีแนวโน้มความต้องการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 5.2 ความต้องการและปริมาณการใช้มันสำปะหลังในประเทศจีนสำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปต่างๆ

อุตสาหกรรมแปรรูป มันสำปะหลัง	วัตถุดิบ	ปริมาณการใช้ (ล้านตันต่อปี)	ความต้องการนำเข้า (ล้านตันต่อปี)
แป้งมันสำปะหลัง และแป้งดัดแปร	แป้งมันสำปะหลังและ แป้งมันสำปะหลังดัดแปร	1.5	0.8-0.9
อาหารสัตว์	ข้าวโพด/มันเส้น	15.0	6.0-7.0
กรดซิตริก	มันเส้น	0.26	
เอทานอล	มันเส้น	0.24	

5.2.2 การขยายการลงทุนสู่อาเซียนโดยการสัมปทานที่ดินเพื่อปลูกวัตถุดิบ

เนื่องจากพื้นที่การเพาะปลูกมันสำปะหลังของจีนมีอยู่จำกัด ทำให้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรในประเทศ ดังนั้น จีนจึงต้องนำเข้ามันสำปะหลังในรูปของมันเส้น และแป้งมันจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และคาดการณ์จีนยังต้องการมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต นอกจากนี้ รัฐบาลจีนมีนโยบายจำกัดการใช้วัตถุดิบที่เป็นพืชอาหารในอุตสาหกรรมด้านพลังงาน เช่น การผลิตเอทานอลจากข้าวโพด ทำให้ความต้องการมันเส้นเพื่อการผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นรัฐบาลจีนจึงมีนโยบายขยายการลงทุนสู่ภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย เวียดนาม ลาว ฟิลิปปินส์ บรูไน อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย กัมพูชา ไทย และพม่า ดังแสดงในภาพที่ 5.6 เพื่อรองรับกับความต้องการมันสำปะหลังที่เพิ่มมากขึ้น โดยการขอสัมปทานที่ดินเพื่อปลูกพืชวัตถุดิบ เช่น มันสำปะหลังและยางพารา เป็นต้น ปัจจุบันนี้ประเทศไทย รวมถึงบางประเทศ ได้เปิดรับการลงทุนของจีนด้วยการขยายอายุสัมปทานที่ดินจากเดิม 70 ปี เป็น 99 ปี แต่มีข้อจำกัดว่าแต่ละบริษัทจะถือครองที่ดินได้ไม่เกิน 62,500 ไร่ สำหรับในกัมพูชามีบริษัทสัญชาติจีนกว่า 100 บริษัท เข้ารับสัมปทานที่ดินแล้วกว่า 6 ล้านไร่ (Tapioca online [5], 2555)

ภาพที่ 5.6 กลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน

ที่มา: <http://www.aseantalk.com>

5.3 ประมาณการศักยภาพการส่งออกมันสำปะหลังจากไทยไปจีน

สืบเนื่องจากแผนการพัฒนาประจำปี 2554 - 2559 ของจีนได้กำหนดให้มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญเป็นอันดับแรก และเป็นสินค้าสำคัญในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานทดแทนของจีนจากการที่มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบหลักของการผลิตเอทานอล ดังนั้นความต้องการมันสำปะหลังของตลาดจีนจึงมีแนวโน้มขยายตัวมากในอนาคต โอกาสในการส่งออกมันสำปะหลังจากไทยไปจีนจึงสูงตามไปด้วย นอกจากนี้จีนยังเปิดท่าเรือนำเข้ามันสำปะหลังแห่งใหม่ ณ มณฑลเหอเทียนจิน โดยตลาดสินค้าเกษตรกรรมเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งใหม่เป็นใหม่ของจีนกับสำนักงานการค้ามันสำปะหลังแห่งล่วงหน้าของไทยได้เซ็นสัญญาว่าด้วยการนำเข้ามันสำปะหลังแห่งจากไทย ซึ่งจีนพร้อมเปิดช่องทางนำเข้ามันสำปะหลังแห่งจากไทยผ่านด่านตงเจียง มณฑลเหอเทียนจิน จากก่อนหน้านี้ที่มันสำปะหลังจากประเทศในภูมิภาคอาเซียนเข้าสู่จีนผ่านด่านชิงเต่า ฉินฮวงต่าว เซียงไฮ้ ซึ่งเหอเทียนจินเป็นท่าเรือที่สำคัญในทางตอนเหนือ รวมทั้งเป็นศูนย์กระจายสินค้าหลักสู่ภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงเหนือ รวมทั้งกรุงปักกิ่ง และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแป้งและการผลิตเบหมีของมณฑลหูเป่ย์ ซึ่งรายงานล่าสุดมียอดการใช้มันสำปะหลังประมาณ 8 แสนตัน ในขณะที่นำเข้าจากไทยได้เพียง 5-6 หมื่นตันต่อปี จึงถือเป็นช่องทางการค้าที่สำคัญแห่งใหม่สำหรับอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทย (หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2555) นอกจากนี้ จีนยังคาดการณ์ว่าจะสามารถเปิดให้บริการท่าเรือแห่งใหม่ในมณฑลเจียงซูได้ในช่วงเดือนธันวาคม 2555 ซึ่งท่าเรือนี้เป็นท่าเรือที่สำคัญอีกแห่งที่สามารถรองรับการส่งออกมันสำปะหลังของไทยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากแหล่งโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังที่สำคัญของจีน โดยคาดการณ์ส่งออกมันสำปะหลังจากไทยไปจีนจะขยายตัวเพิ่มมากกว่าร้อยละ 15 (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2555)

5.3.1 ความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออกมันสำปะหลังของไทยไปจีน

ประเทศไทยมีจุดแข็งและความสามารถในการแข่งขันในแง่ของความเป็นผู้นำตลาด เนื่องจากมีพื้นที่เพาะปลูกมาก ผลผลิตต่อไร่สูง เกษตรกรมีความเชี่ยวชาญและชำนาญการ รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีผลผลิตมากเพียงพอสำหรับความต้องการใช้ภายในประเทศและสามารถส่งออกได้ (ตารางที่ 5.3) นอกจากนี้ไทยยังสามารถรองตลาดส่งออกสำคัญอย่างจีนและประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามคู่แข่งทางการค้าอย่างประเทศเวียดนามนั้นมีจุดแข็งและความสามารถทางการแข่งขันที่เหนือกว่าไทยหลายประการด้วยกัน เวียดนามได้เปรียบไทยในด้านต้นทุนแรงงาน ต้นทุนการขนส่ง และนโยบายภาษี เนื่องจากเวียดนามมีต้นทุนแรงงานในระดับต่ำกว่า มีเขตแดนติดต่อกับจีนสะดวกต่อการขนส่งผลผลิตไปยังจีน ซึ่งมีข้อตกลงทางการค้าชายแดนระหว่างสองประเทศ จากรายงานการสำรวจภาวะการผลิตมันสำปะหลังของประเทศเวียดนามและกัมพูชาของสมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย (2556) พบว่าเวียดนามมีแนวโน้มการเพาะปลูกมันสำปะหลังลดลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรัฐบาลเวียดนามไม่มีนโยบายสนับสนุนการเพาะปลูกมันสำปะหลัง เกษตรกรจึงปลูกยางพาราทดแทน เนื่องจากยางพารามีราคาสูง สำหรับปี 2555 เวียดนามมีการส่งออกมันสำปะหลังให้กับประเทศจีนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการใช้ในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงมีการนำเข้ามันสำปะหลังจากกัมพูชาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 70 และใช้มันสำปะหลังในพื้นที่เพียงร้อยละ 30 เท่านั้น โดยราคารับซื้อหัวมันประมาณ 2,250 ดอง/กก. หรือ 3.20 บาท/กก. ที่ซื้อแป้ง 30% โดยมีเปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ย 26-28% ราคาขายแป้งมันสำปะหลังหน้าโรงงานประมาณ 9,000 ดอง/กก. หรือ 12 บาท/กก. ราคาขายกากมันสำปะหลังแห้งประมาณ 1,500 ดอง/กก. หรือ 2.13 บาท/กก. ดังนั้นศักยภาพในการผลิตมันสำปะหลังของเวียดนามยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ การที่จะ

ส่งออกมันสำปะหลังให้กับจีนจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก นอกจากรัฐบาลเวียดนามจะมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรหันมาปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น เพิ่มพื้นที่เพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น

ประเทศกัมพูชามีการเพาะปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นประมาณ 8-9 ล้านตัน/ปี ซึ่งผลผลิตหัวมันสดส่วนใหญ่ถูกส่งออกไปยังประเทศเวียดนาม อีกทั้งประเทศกัมพูชาเองไม่มีพื้นที่ติดกับจีน จึงทำให้มีต้นทุนการขนส่งมันสำปะหลังจากกัมพูชาไปยังจีนสูง ดังนั้นถึงแม้ว่ากัมพูชาจะมีผลผลิตมันสำปะหลังสูงและเพียงพอต่อความต้องการในประเทศ แต่หากมีการส่งออกไปยังประเทศจีน ซึ่งทั้งสองประเทศไม่มีพรมแดนเชื่อมต่อกัน จะส่งผลกระทบต่อให้ต้นทุนการขนส่งสูงขึ้น จึงมีความเป็นไปได้ที่จีนจะนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศกัมพูชา ในปัจจุบันกัมพูชามีราคาซื้อขายหัวมันสดประมาณ 2.50 บาท/กก. เปรอร์เซ็นต์เชื้อแป้งเฉลี่ยประมาณ 25-26% และราคาซื้อขายมันเส้นประมาณ 6.20 บาท/กก. (สมาคมแปงมันสำปะหลังไทย, 2556)

ตารางที่ 5.3 สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ของการส่งออกมันสำปะหลังจากไทยไปจีน

<p>จุดแข็ง (Strength)</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาด้านเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง และเข้มแข็ง โดยเน้นเรื่องการผลิตต่อไร่ และลดต้นทุนการผลิต - การพัฒนาพันธุ์ดีสำหรับอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง 	<p>จุดอ่อน (Weakness)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไทยมีพื้นที่ปลูกค่อนข้างคงที่ การขยายพื้นที่ปลูกจึงเป็นไปได้ยาก - ราคาหัวมันสดขาดเสถียรภาพ เนื่องจากความต้องการใช้มันสำปะหลังในตลาดไม่ชัดเจนและแน่นอน - ปัญหาเรื่องฝุ่นมันเส้น ส่งผลให้การส่งออกไปจีนชะงักงัน
<p>โอกาส (Opportunity)</p> <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนประชากรของจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง - เศรษฐกิจของจีนมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความต้องการสินค้าเพิ่มขึ้นมาก - ปัญหาภัยธรรมชาติในประเทศจีนส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตร - ผลกระทบจากธัญพืชอื่นๆ เช่น ข้าวโพด ข้าวสาลี ทำให้ปริมาณธัญพืชในตลาดโลกลดลง - นโยบายด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ทำให้มีความต้องการวัตถุดิบประเภทแป้ง เพื่อทดแทนข้าวโพดและกากน้ำตาลในการผลิตเอทานอล 	<p>ภาวะคุกคาม (Threat)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาภาวะแล้งและโรคระบาดในประเทศไทย - การแข่งขันในด้านราคากับพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม และอ้อย - การแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เวียดนาม กัมพูชา ซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า - การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของจีน ทำให้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยมีราคาสูงขึ้น - รัฐบาลดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดมันสำปะหลัง

แนวโน้มการส่งออกขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานอย่างต้นทุนการผลิตในประเทศเป็นสำคัญ เนื่องจากต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังของไทยอยู่ในระดับสูง (ประมาณ 2 บาทต่อกิโลกรัม) เมื่อเทียบกับประเทศลาว หรือ กัมพูชา (ต้นทุนการผลิต 1-1.1 บาทต่อกิโลกรัม) ที่มีต้นทุนแรงงานและปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น ปุ๋ย ต่ำกว่า ไทย อาจส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของไทยอาจลดลงในระยะ 3 ปีต่อจากนี้ เมื่อมีการเปิดเสรีทาง เศรษฐกิจมากขึ้น

5.3.2 ปัจจัยส่งเสริมการส่งออกมันสำปะหลังจากไทยไปจีน

บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยได้วิเคราะห์สถานการณ์การส่งออกมันสำปะหลังของไทย โดยคาดการณ์ว่า ในปี 2556 มูลค่าการส่งออกมันสำปะหลังของไทยจะขยายตัวร้อยละ 14-18 คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,200-1,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หลังจากที่ยกยอตัวร้อยละ 11.9 ในปี 2555 โดยประเมินว่าจีนจะยังคงเป็นตลาดส่งออกหลักของมันสำปะหลังไทย (โดยเฉพาะมันเส้น) อย่างต่อเนื่อง ด้วยมูลค่าไม่ต่ำกว่าในปี 2555 ที่อยู่ที่ 1,074 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 98 ของมูลค่าการส่งออกมันสำปะหลังทั้งหมดของไทย และไทยสามารถครองมูลค่าส่วนแบ่งตลาดในจีนได้ถึงร้อยละ 68.9 ของมูลค่าการนำเข้ามันสำปะหลังทั้งหมดของจีน การส่งออกมันสำปะหลังของไทยในปี 2556 มีโอกาสขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญดังต่อไปนี้ (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2556)

(1) ความต้องการใช้มันสำปะหลังของจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งในอุตสาหกรรมอาหารและพลังงาน ด้วยปัจจัยหนุนต่างๆ ดังนี้

1.1 การฟื้นตัวของเศรษฐกิจจีน จากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจเอเชีย ทำให้การส่งออกของจีนปรับตัวดีขึ้น ประกอบกับการใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของจีน โดยผ่านการบริโภคภายในประเทศ ทำให้คาดว่าในปี 2556 จะมีสัญญาณการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจีน ซึ่งส่งผลต่อความต้องการนำเข้มันสำปะหลังไทยที่เพิ่มขึ้น

1.2 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานทดแทนของจีน ตามแผนการพัฒนาประจำปี 2554-2559 ของจีน กำหนดให้มันสำปะหลังเป็นสินค้าสำคัญในแผนและเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญอันดับแรก เนื่องด้วยมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบหลักของการผลิตเอทานอล และผลจากการที่ภาครัฐของจีนประกาศปรับโครงสร้างราคาพลังงาน เพื่อให้ราคาขายสะท้อนใกล้เคียงกับราคาต้นทุน ทั้งในส่วนของราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซธรรมชาติ เหลวสำหรับรถยนต์ (เอ็นจีวี) และก๊าซหุงต้ม (แอลพีจี) ทำให้ความต้องการใช้มันสำปะหลังเพื่อนำไปผลิตเอทานอลเป็นพลังงานทดแทนมีมากขึ้นตามการเติบโตของเศรษฐกิจจีน ตลอดจนมีความต้องการใช้มันสำปะหลังเพื่อนำไปผลิตสินค้าแอลกอฮอล์ในจีนจำนวนมาก ทั้งนี้อุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ในจีนทั้งสำหรับการบริโภค (แอลกอฮอล์ 95%) และสำหรับพลังงานทดแทน (แอลกอฮอล์ 99.6%) ยังคงเป็นตลาดใหญ่ของมันสำปะหลังไทยที่มีแนวโน้มการส่งออกขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามปัจจุบันในบางพื้นที่ของจีนได้มีการขยายพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง เช่น ในแถบกว่างซี เพื่อรองรับความต้องการใช้มันสำปะหลังที่เพิ่มขึ้นบางส่วนแล้ว

1.3 อุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ จีนยังนำมันสำปะหลังไปใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมแป้งและการผลิตเบหมีโดยเฉพาะที่มณฑลหูเป่ย์ (นครเทียนจิน) ซึ่งเป็นฐานการผลิตเบหมีที่ใหญ่ที่สุดในจีน ทั้งนี้ ยอดการใช้มันสำปะหลังของมณฑลหูเป่ย์ราว 8 แสนตัน ขณะที่นำเข้าจากไทยเพียง 5-6 หมื่นตันต่อปี จึงถือเป็นโอกาสทางการค้ามันสำปะหลังช่องทางใหม่ที่สำคัญของไทย

(2) ประเด็นเสริมอื่นๆ ที่ช่วยผลักดันความต้องการใช้มันสำปะหลังในจีน ได้แก่

2.1 การปรับปรุงคุณภาพมันสำปะหลังของไทย โดยไทยได้มีการปรับปรุงคุณภาพมันเส้นให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อลดปัญหาฝุ่นในขณะเทกอง หลังจากในช่วงต้นปี 2555 ที่ผ่านมา จีนได้ชะลอการนำเข้าจากไทยเนื่องด้วยปัญหาฝุ่นในมันเส้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนจีนในบริเวณนั้น โดยเฉพาะที่ท่าเรือ

เหลียนหยุนก่าง มณฑลเจียงซู (ซึ่งเป็นท่าเรือสำคัญของจีนที่ไทยใช้เป็นช่องทางในการลำเลียงมันสำปะหลังส่งออกของไทยราวร้อยละ 70 ของการส่งออกมันสำปะหลังไทยไปจีน และมณฑลเจียงซูนี้มีโรงงานผลิตแอลกอฮอล์และเอทานอลมากที่สุดในจีน)

2.2 การเปิดเส้นทางขนส่งทางเรือใหม่ๆ เช่น ท่าเรือจื่อหวางก่าง (Zhi Wang Gang) ซึ่งเป็นท่าเรือแห่งใหม่อยู่ห่างจากท่าเรือเหลียนหยุนก่างประมาณ 40-50 กิโลเมตร เป็นท่าเรือน้ำลึกที่สามารถรองรับเรือบรรทุกสินค้าขนาด 40,000-50,000 ตันได้ นอกจากนี้ยังมีท่าเรือเทียนจิน (Tianjin) ที่ด่านตงเจียง นครเทียนจิน ทางตอนเหนือของจีน ซึ่งเป็นช่องทางการค้าสินค้าเกษตรแห่งใหม่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษปินไห่ โดยเฉพาะตลาดการค้ามันสำปะหลัง ทั้งนี้แม้จะมีการพัฒนาเส้นทางขนส่งทางบกเชื่อมไทย-จีนขึ้นมาหลายสาย แต่การขนส่งทางเรือก็ยังคงได้รับความนิยม เนื่องจากมีต้นทุนการขนส่งที่ต่ำกว่า 2-3 เท่า เมื่อเทียบกับการขนส่งทางถนน และถ้านับถึงมูลค่าและปริมาณที่ขนส่งได้ รวมถึงความปลอดภัยในตัวสินค้าที่ไม่ต้องย้ายจากรถบรรทุกไปคันอื่นบ่อยๆ

5.3.3 แนวทางการพัฒนาการส่งออกมันสำปะหลังของไทย

แม้ว่าภาพรวมการส่งออกมันสำปะหลังของไทยในปี 2556 จะมีแนวโน้มขยายตัวตามการนำเข้าจากจีนเป็นหลัก แต่อุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยยังเผชิญความท้าทายและจำเป็นต้องปรับตัว ซึ่งแนวทางที่สามารถดำเนินการได้ มีดังนี้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2556)

(1) ไทยควรกระจายตลาดเพื่อลดการพึ่งพิงการส่งออกไปจีน โดยสามารถผลักดันการส่งออกไปยังตลาดที่ยังมีแนวโน้มเติบโตได้ดี เช่น เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เป็นต้น หลังจากที่จีนเริ่มกระจายแหล่งนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง โดยหันไปนำเข้ามันเส้นเพิ่มขึ้นจากเวียดนาม พม่า ลาว กัมพูชา และไนจีเรีย ทำให้ผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยอาจต้องเผชิญการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นในระยะต่อไป ขณะเดียวกันนโยบายของประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่งในการส่งเสริมอุตสาหกรรมมันสำปะหลังโดยเฉพาะเวียดนาม มีการพัฒนาในเรื่องของคุณภาพด้าน “มันเส้นสะอาด” มากกว่ามันเส้นไทย แม้ว่าประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนามยังไม่สามารถผลิตมันเส้นเพียงพอต่อความต้องการใช้ในตลาดจีนได้ นอกจากนี้ กัมพูชาก็เป็นประเทศคู่แข่งหน้าใหม่ในตลาดจีนที่น่าจับตามอง

(2) ไทยควรให้ความสำคัญกับมาตรการการนำเข้าของจีนมากขึ้น เนื่องจากในระยะหลังจีนเริ่มนำมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อปกป้องการผลิตในประเทศและควบคุมปริมาณการนำเข้า เช่น มาตรฐานสิ่งแวดล้อม (ฝุ่น สิ่งปลอมปน การลดโลกร้อน) มาตรฐานสุขอนามัย เป็นต้น ดังนั้นภาครัฐและเอกชนของทั้งสองประเทศควรหาแนวทางร่วมกันในระยะต่อไป เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตมันสำปะหลังเส้นให้มีคุณภาพดี ขนาดขึ้นของมันเส้นใหญ่ขึ้น และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการส่งออกมันสำปะหลังเส้น เพื่อลดปัญหาฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นระหว่างการขนถ่ายสินค้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบท่าเรือ

(3) การวิจัยและพัฒนาเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากมันสำปะหลังที่เพิ่มขึ้น จากเดิมที่รูปแบบการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังในปัจจุบันยังเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปเบื้องต้น โดยผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ยา เคมีภัณฑ์ทำความสะอาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และพอลิเมอร์ที่มีสมบัติดูดซึมน้ำของเหลวสำหรับใช้งานด้านอนามัยทางการแพทย์ จะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับมันสำปะหลังได้

5.3.4 ยุทธศาสตร์มันสำปะหลังไทย ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC) ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม ลาว กัมพูชา และ บรูไน ส่งผลให้การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารจากเดิมที่มุ่งเน้นผู้บริโภคคนไทยด้วยกัน ต่อจากนี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับผู้บริโภคที่อยู่ในอีก 9 ประเทศเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในทางกลับกัน ก็จะมีเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตร ผู้ประกอบการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและอาหารในอีก 9 ประเทศที่คิดเช่นเดียวกันกับ ไทยและจะเข้าสู่ตลาดและดำเนินนโยบายทางการผลิตและการตลาดแข่งขันกับไทย เช่น นโยบายทางด้านราคา ด้านต้นทุนและด้านความหลากหลายของผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและอาหาร เป็นต้น (ศูนย์การศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2555)

มันสำปะหลังซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ประเทศไทยสามารถผลิตหัวมันสดได้ประมาณปีละ 26-27 ล้านตัน แต่มีความต้องการใช้มันสำปะหลัง (หัวมันสด) ในประเทศเพียงปีละไม่เกิน 10 ล้านตันเท่านั้น มีมันสำปะหลังส่วนเกินอีกประมาณ 16-17 ล้านตันต่อปี ที่สามารถส่งออกและนำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก โดยไทยสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังได้หลายรูปแบบ เช่น มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลังทั้งในรูปของแป้งดิบและแป้งแปรรูป เป็นต้น ในปัจจุบันไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีส่วนแบ่งตลาดสูงถึงร้อยละ 64 ส่วนในตลาด ASEAN นั้นไทยก็สามารถครองอันดับ 1 ในการส่งออกมาเป็นเวลานานกว่า 10 ปี เช่นกัน (ศูนย์การศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2555)

ดังนั้นไทยจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์มันสำปะหลังไทยภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เพื่อพัฒนาระบบการผลิตมันสำปะหลังและอุตสาหกรรมที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบไปพร้อมกับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางการผลิตอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องการพัฒนาพันธุ์ เทคโนโลยีในการเพาะปลูก พร้อมทั้งให้ความรู้เกษตรกรในการปลูกและการดูแลให้ถูกต้อง เพื่อเพิ่มคุณภาพของมันสำปะหลังและผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น โดยยุทธศาสตร์มันสำปะหลังไทยโดยสรุปได้ดังนี้ (ศูนย์การศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2555)

1. รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้นและเพียงพอสำหรับที่จะใช้ในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ เทคโนโลยีในการปลูกมันสำปะหลังให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมไปถึงพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยที่มีอยู่เดิมให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้นและส่งเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. รัฐควรส่งเสริมอย่างจริงจังในการสร้างมูลค่าให้มันสำปะหลัง โดยการแปรรูปเป็นสินค้าในรูปแบบต่างๆ เพื่อขยายตลาดใน AEC มากขึ้น
3. รัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังของประเทศที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต
4. ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมกันผลักดันให้มีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องมันสำปะหลังโดยเฉพาะ เพื่อดูแลภาพรวมของมันสำปะหลังทั้งประเทศ บริหารจัดการและวางแผนการผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ และการส่งออก